

Nr 190.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning angående de s. k. folksjukdomarna.

(3:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 116) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 162), har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om snar utredning angående intensifierad forskning och förbättrad undervisning i fråga om folksjukdomarna.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bergvall m. fl.* (I: 117) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 167), hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående förbättrad forskning och undervisning i fråga om de kroniserande och invalidiserande folksjukdomarna, såsom de reumatiska och psykiska sjukdomarna, kräftsjukdomarna, hjärt- och kärlsjukdomarna m. fl. sjukdomar, samt angående en förbättring av vårdmöjligheterna på dessa områden.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna II: 162 och II: 167.

Utskottet vill erinra om att utskottet i sitt utlåtande nr 110 till 1952 års riksdag i anledning av bl. a. motioner med samma huvudsyfte som de nu förevarande i stort sett anslöt sig till de i dessa motioner angivna målen. Möjligheterna att åstadkomma den åsyftade upprustningen är emellertid, anförde utskottet, beroende av — förutom samhällets ekonomiska bärkraft och de gränser en rimlig statsbudget utstakar — i första hand tillgång på lokaler och utbildad personal. På grund av för riksdagen väl kända svårigheter i sistnämnda hänseenden framstod vad i motionerna anförts för utskottet allmänt sett närmast såsom avvägningsproblem. Utskottet fann, att utvecklingen av forskningen och på därmed sammanhängande, i motionerna angivna områden visst icke stått stilla, och förutsatte vidare, att Kungl. Maj:t skulle ägna dessa frågor erforderlig uppmärksamhet och vidtaga de åtgärder, som kunde anses erforderliga. Utskottets hemställan, att nu avsedda motioner icke skulle till någon åtgärd föranleda, bifölls av riksdagen.

Utskottet får vidare erinra om att 1948 års läkarutbildningskommitté den 24 februari 1953 avgivit betänkande med förslag rörande läkarutbildningen (SOU 1953: 7), vari föreslås en väsentlig personalförstärkning vid de medicinska undervisnings- och forskningsinstitutionerna. Enbart den årliga kost-

nadsökningen för avlöningar vid dessa institutioner har av kommittén beräknats överstiga 2 500 000 kronor.

Med anledning av de nu föreliggande motionerna har utskottets vederbörande avdelning vid föredragning av generaldirektören och chefen för medicinalstyrelsen inhämtat närmare uppgifter rörande i motionerna avsedda frågor. Vid föredragningen uttalades bl. a. att utredningsmaterial redan föreligger rörande behoven i fråga om forskning, undervisning och vård på de i motionerna angivna områdena, utvisande bl. a. ett stort medelsbehov för forskningen. Detta material följes med uppmärksamhet av statens medicinska forskningsråd, vederbörande universitetsmyndigheter och medicinalstyrelsen jämte de riksorganisationer, som företräder de här berörda folksjukdomarna, varför det ansågs, att en utredning av i motionerna föreslagen omfattning knappast kunde anses påkallad. Vidare uttalades, att vad som erfordrades för tillgodoseende av de i motionerna angivna önskemålen rörande forskning och undervisning vore i första hand en ökad medelsanvisning för forskningsändamål, vilken bl. a. skulle möjliggöra en ökad initiativverksamhet från främst forskningsrådets sida.

Statens medicinska forskningsråd hade i sina anslagsäskanden för budgetåret 1954/55 angivit det ökade medelsbehovet för forskningsändamål till ett sammanlagt belopp, understigande två miljoner kronor. Nämda belopp komme självfallet att stiga i den mån upprustningen av de medicinska fakulteterna i slutet på 1940-talet komme att avsätta resultat i form av ett större antal kvalificerade forskare, med god utbildning och hög vetenskaplig kompetens, än tidigare. Enligt en allmänt omfattad mening vore behovet av ökad insats på de i motionerna avsedda områdena störst på det psykiatriska området. En angelägenhetsgradering mellan övriga i motionerna angivna områden kunde vara föremål för mera delade meningar, men att forskningen rörande hjärt- och kärlsjukdomar måste placeras högt vore ostridigt liksom att behovet av en forskningsklinik rörande alkoholism och andra narkomanier vore starkt framträdande. Så mycket torde vidare stå klart, att tuberkulosforskningen icke behövde konsumera de medel, som av nationalföreningen mot tuberkulos numera kunde ställas till förfogande, varför föreningen också beslutat att fr. o. m. i år stödja även forskning rörande hjärt- och kärlsjukdomar. Även forskningen rörande kräftsjukdomar vore relativt väl tillgodosedd, särskilt genom 1953 års riksdagsbeslut om stödåtgärder. Ett genomförande av läkarutbildningssakkunnigas förslag, vilka bl. a. åsyftade en bättre undervisning i de med motionerna avsedda sociala sjukdomarna, utgjorde ett viktigt led i såväl befordrandet av forskning som hälso- och sjukvårdande åtgärder inom området.

I fråga om de i vissa motioner berörda spörsmålen om organisation och vårdmöjligheter ansåge medicinalstyrelsen, som själv sökte tillvarataga alla möjligheter till förbättringar härutinnan, att huvudmännen för vården ägnade dessa frågor all rimlig uppmärksamhet. Med den följsamhet till utvecklingen och den initiativförmåga, som i dessa avseenden ådagalagts av huvudmännen, syntes en statlig utredning av den omfattning som efter vad

det föreföll åsyftades i motionerna knappast motiverad. Det borde ihågkommas, att utredningar med mera begränsade uppgifter fortlöpande vore i gång på området.

Mot bakgrunden av vad utskottet från sakkunnigt håll sålunda inhämtat finner sig utskottet böra förorda, att statens medicinska forskningsråd beredes möjlighet att fullgöra sin uppgift att översiktligt utreda behoven för den medicinska forskningen i landet och planlägga dess bedrivande. Utskottet förutsätter därför att Kungl. Maj:t vid avvägningen mellan olika anslagskrav beaktar vikten av ökad medelsanvisning för medicinska forskningsändamål. Utskottet förutsätter vidare, att medicinalstyrelsen och de kommunala huvudmännen ägnar organisations- och vårdfrågorna all den uppmärksamhet, som omständigheterna medger.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i anledning av motionerna I: 116 och II: 162 samt I: 117 och II: 167 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört.

Stockholm den 24 november 1953.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Närvarande: se under utlåtandet nr 189.